

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar

Betänkande (SOU 2016:60) Ett starkare skydd för den sexuella integriteten

Dnr Ju2016/06811/L5

Sammanfattning

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker de grundläggande förändringar i sexualbrottslagstiftningen som föreslås i betänkandet;

- att brottsbeteckningen våldtäkt ersätts med sexuellt övergrepp,
- att straffbarheten relateras till sexuella handlingar med en person som inte deltar frivilligt, istället för våld och tvång som brottsförutsättningar,
- att lagen tydligt definierar vid vilka omständigheter ett uttryckt val att delta inte ska tillmätas betydelse,
- att det klart anges att straffansvar även ska dömas ut om personen som inte deltar frivilligt utför handlingen på sig själv eller med någon annan,
- att ett oaktsamhetsansvar införs för vissa sexualbrott,
- att det vid brottsrubriceringen särskilt beaktas om brottet har riktat sig mot ett barn, som inte har fyllt arton år.

Våra synpunkter gäller framförallt åldersgränser och straffvärdering för brott mot barn. Lagen bör utformas med utgångspunkt i att barn är barn tills de fyller arton och att det är särskilt allvarligt att begå sexualbrott mot barn. Barn som fyllt femton år är kapabla att själva välja att ha sex, men när de utsätts för sexualbrott bör brottsrubriceringen vara sexualbrott mot barn, för att betona att den som begår ett sådant brott har ett särskilt ansvar.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår

- att alla sexualbrott mot personer som inte fyllt arton rubriceras som sexualbrott mot barn,
- att sexualbrott mot barn generellt bör straffvärderas strängare än sexualbrott mot vuxna.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser också att ett starkare skydd mot att utnyttjas i sexuell posering bör övervägas för barn som fyllt femton men inte arton år. Vi föreslår en utredning av vilka konsekvenser det skulle få att införa straffbarhet för främjande eller utnyttjande i sexuell posering av den åldersgruppen oavsett om poseringen är ägnad att skada eller ej.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker samtliga förslag om ändringar i lagen om målsägandebiträde; att förordnande av målsägandebiträde ska prövas omedelbart, att endast särskilt lämpade personer ska förordnas och att det ska krävas rättens tillstånd för att sätta ett annat ombud i sitt ställe.

Angående betänkandets övriga förslag stöder Stiftelsen Allmänna Barnhuset

- att det görs en översyn av rättsintygsreformen och av sjukvårdens rutiner för spårskring, men vi vill lägga till att man *överväger att ålägga värden att spara prover under längre tid när det gäller barn,*
- att Polismyndigheten uppdras göra återkommande redovisning av sitt arbete med sexualbrott, men vi vill lägga till att de *också redovisar och utvärderar sin medverkan i Barnhusets verksamheter,*
- att Polis- och Åklagarmyndigheterna får i uppdrag överväga om åklagare ska vara förundersökningsledare vid fråga om sexualbrott,
- att Åklagarmyndigheten ser över organisationen för sexualbrott med internet som brottsplats,

- att Domstolsverket följer upp arbetet med bemötandefrågor och ser över utbildning av domare, men vi vill lägga till ett *uppdrag att överväga obligatorisk bemötandebildning och specialkompetens för domare i sexualbrottsmål mot barn.*

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar kommitténs uppfattning om behovet av utbildning och informationskampanjer i dessa frågor och vill betona vikten av att inkludera barnexpertis. *Vi föreslår att inslag om våld och sexuella övergrepp bör vara obligatoriska genom att ändringar i examensordningen för samtliga högskoleutbildningar för personalkategorier som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med barn. Det är också angeläget att fortbilda redan anställd sådan personal inom rättsväsende, socialt arbete, hälso- och sjukvård och skola om våld och sexuella övergrepp mot barn.*

Synpunkter på betänkandets förslag och delar av materialet

1. Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag, *med undantag av följande förslag*

Stiftelsen Allmänna barnhuset föreslår

- att i 6 kap. 6 – 12 §§ justeras så att sexualbrott mot barn generellt straffvärderas strängare än sexualbrott mot vuxna.
- att 6 kap. 11 § första stycket ändras så att böter tas bort i straffskalan.
- att det i 6 kap. 6 § läggs till ett stycke med innebörden att den som begår en gärning som avses i 1 § mot ett barn som fyllt femton men inte arton år också ska dömas för sexuellt övergrepp mot barn.
- att 6 kap 12 § första styckets sista mening, om blottning ägnat att väcka obehag och ofredande ägnat att kränka barnets sexuella integritet, till att gälla mot alla barn under arton år.
- en utredning av vilka konsekvenser det skulle få att ändra 6 kap. 10 § första stycket till att gälla alla barn under arton år och stryka det andra stycket samt att omständigheten att "poseringen är ägnad att skada barnets hälsa eller utveckling" istället skulle särskilt beaktas vid bedömningen om brottet är grovt.

1.2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker förslagen.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:609) om målsägandebiträde

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker förslagen.

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1999:1134) om belastningsregister

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker förslagen.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:650) om vägtrafikregister

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker förslagen.

1.6 Förslag till förordning om ändring i luftfartsförordningen (2010:770)

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker förslagen.

1.7 Förslag till förordning om ändring i kungörelsen (1969:84) om polisens användning av skjutvapen

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker förslagen.

5. Överväganden om en ny sexualbrottslagstiftning

5.2 Behovet av en ny sexualbrottslagstiftning

Kommitténs bedömning: Sexualbrottslagstiftningen ska ändras så att straffansvar inträder för den som genomför en sexuell handling med någon som inte deltar frivilligt.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar kommitténs bedömning.

5.3 Ett nytt 6 kap. brottsbalken

Kommitténs förslag: Det nu gällande 6 kap. brottsbalken upphävs och ersätts av ett nytt kapitel. Kapitelrubriken ändras till "Om brott mot den sexuella integriteten m.m.". Nya mellanrubriker införs; "Allmänna brott mot den sexuella integriteten", "Särskilda sexualbrott mot barn", "Övriga brott" och "Försök, förberedelse m.m.". Befintliga och nya bestämmelser flyttas om så att kapitlet får en bättre struktur. Bestämmelsen om sexuellt ofredande delas upp i en del som avser brott mot barn under femton år och en som avser brott mot personer som är femton år eller äldre.

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker förslaget. *Angående bestämmelsen om sexuellt ofredande vill vi föreslå att blottring ägnat att väcka obehag och ofredande ägnat att kränka barnets sexuella integritet även ska avse handlingar mot barn som fyllt femton men inte arton år.*

5.4 Våldtäkt och vissa andra brott får nya brottsbeteckningar

Kommitténs förslag: Flera brottsbeteckningar i 6 kap. brottsbalken ändras. Den allvarligaste formen av sexualbrott ska betecknas sexuellt övergrepp. De gärningar som tidigare betecknades sexuellt tvång ska i stället rubriceras sexuell kränkning. På motsvarande sätt ändras brottsbeteckningarna för vissa av de särskilda sexualbrotten mot barn; våldtäkt mot barn ändras till sexuellt övergrepp mot barn och den nuvarande beteckningen sexuellt övergrepp mot barn ändras till sexuell kränkning av barn. Bestämmelsen om sexuellt ofredande delas upp och den del som riktas mot barn som inte har fyllt femton år betecknas sexuellt ofredande av barn medan motsvarande bestämmelse mot personer som har fyllt femton år behåller den nuvarande beteckningen sexuellt ofredande.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget, *men vi vill föreslå att beteckningen sexuellt ofredande av barn även ska gälla barn som fyllt femton men inte arton år vad gäller blottring ägnat att väcka obehag och ofredande ägnat att kränka barnets sexuella integritet.*

5.5 Närmare om utformningen av bestämmelserna om sexuellt övergrepp och sexuell kränkning

5.5.1 Bristande frivillighet

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

5.5.2 Valet att delta frivilligt måste komma till uttryck

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

5.5.3 Omständigheter som innebär att ett uttryckt val att delta inte ska tillmätas betydelse

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

5.5.4 Samlagsbegreppet

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

5.5.5 Sexuellt övergrepp som med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarligt

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

5.6 Sexualbrott som sker utan kroppslig beröring från gärningsmannens sida, t.ex. på internet

5.6.4 Överväganden om straffansvar för sexualbrott som sker t.ex. på internet

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

5.7 Skärpt syn på sexualbrott mot barn som har fyllt femton men inte arton år

5.7.2 Överväganden om en skärpt syn på sexualbrott mot barn

Kommitténs förslag: En ny kvalifikationsgrund för grovt sexuellt övergrepp och grov sexuell kränkning bör införas som innebär att det vid bedömning av om brottet ska bedömas som grovt särskilt ska beaktas om brottet riktar sig mot ett barn.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget, *men vi vill problematisera de överväganden kommittén gör angående om låg ålder kan utgöra ensam kvalifikationsgrund eller ej, på sidan 239. Vi anser att det förhållande att ett brottsoffer inte har fyllt arton år ensamt ska kunna medföra att brottet bedöms som grovt vid sexualbrott, om inte särskilda omständigheter talar mot detta. Det bör inte i krävas att det samtidigt förekommit fler av de omständigheter som anges i 6 kap. 2 § första stycket och 3 § tredje stycket.*

5.8 Synnerligen grovt brott

5.8.3 Överväganden om att införa synnerligen grovt sexuellt övergrepp och synnerligen grovt sexuellt övergrepp mot barn

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

5.8.6 Överväganden om straffskalorna för de olika graderna av sexuellt övergrepp

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

5.8.7 Överväganden om straffskalorna för de olika graderna av sexuellt övergrepp mot barn

Kommitténs förslag: Straffskalan för sexuellt övergrepp mot barn av normalgraden ska vara oförändrad. För grovt brott ska straffskalan vara fängelse i lägst fyra och högst sju år och för synnerligen grovt brott fängelse i lägst sex och högst tio år.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker införandet av nivåerna grovt respektive synnerligen grovt brott, men föreslår en generell översyn av straffskalan för sexuellt övergrepp mot barn.

Sexualbrott som begås mot barn bör generellt straffvärderas strängare än sexualbrott som begås mot vuxna. Det är motiverat utifrån barns rättsliga osjälvständighet och sämre förutsättningar att förutse, avväjra, återhämta sig från och nå upprättelse efter sexuella övergrepp. Kommittén diskuterar detta men konstaterar att dess uppdrag varit begränsat till att skärpa straff för de allvarligaste gärningarna.

5.9 Överväganden om ett oaktsamhetsansvar för sexualbrott

5.9.3 Är det befogat att utöka det straffbara området för sexualbrott?

Kommitténs bedömning: Det är befogat att införa ett särskilt oaktsamhetsansvar för vissa sexualbrott.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar kommitténs bedömning.

5.9.4 Närmare om utformningen av ett oaktsamhetsansvar för sexualbrott

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker kommitténs samtliga förslag.

5.9.5 Oaktsamhetsbrotten undantas från kravet på dubbel straffbarhet när de har begåtts mot ett barn

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

5.10 Förfältskriminalisering

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

6. Bättre stöd till målsäganden under rättsprocessen

6.5 Överväganden om ändringar i lagen om målsägandebiträde

6.5.1 Frågan om förordnande av målsägandebiträde ska prövas omedelbart

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

6.5.2 Skärpta kompetenskrav för målsägandebiträden

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

6.5.3 Möjligheten för ett målsägandebiträde att sätta annat ombud i sitt ställe begränsas

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

7. Granskning av rättsväsendets hantering av sexualbrott

7.4 Analys av rättsväsendets hantering av sexualbrott

7.4.1 Hälso- och sjukvården

Kommitténs förslag

1: Socialstyrelsen bör få i uppdrag att se över om det är lämpligt att genom forskrifter ålägga hälso- och sjukvården att spara prover från spårsäkringssatserna i två år i enlighet med de rekommendationer som lämnats av Nationellt centrum för kvinnofrid.

2: Rättsmedicinalverket bör få i uppdrag att i samråd med Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Sveriges advokatsamfund och Nationellt centrum för kvinnofrid, göra en översyn av rättsintygsreformen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslag 1, att Socialstyrelsen ges uppdrag att se över om det är lämpligt att ålägga hälso- och sjukvården att spara prover från spårsäkringssatser, men föreslår att det bör *övervägas om prover från barn ska sparas längre än två år, eftersom den tid inom vilken åtal kan väckas räknas från den dag som målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år.*

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker förslag 2.

7.4.2. Polismyndigheten

Kommitténs förslag

1: Polismyndigheten bör få i uppdrag att återkommande redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att utveckla myndighetens arbetsmetoder vid utredning av sexualbrott, hur det säkerställs att arbetsmetoderna når ut i hela organisationen samt vilka resultat åtgärderna har lett till.

2: Polismyndigheten bör få i uppdrag att, i samråd med Åklagarmyndigheten, överväga om myndighetens föreskrift och allmänna råd om ledning av förundersökning i brottmål ska ändras så att det framgår att åklagare ska vara förundersökningsledare när fråga är om sexualbrott enligt 6 kap. brottsbalken.

3: Polismyndigheten bör få i uppdrag att redovisa hur arbetet fortskrider med att inrätta såväl ett nationellt it-brottscentrum som regionala it-brottscentrum där bl.a. brottsutredningar som gäller sexualbrott som sker med internet som brottsplats ska utredas.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslag 1 och föreslår att uppdraget ska inbegripa krav att Polismyndigheten redovisar och utvärderar myndighetens medverkan i Barnhusets verksamheter.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslag 2 och 3.

7.4.3 Åklagarmyndigheten

Kommitténs förslag

1: Åklagarmyndigheten bör få i uppdrag att, i samråd med Polismyndigheten, överväga om myndighetens föreskrift och allmänna råd om ledning av förundersökning i brottmål ska ändras så att det framgår att åklagare ska vara förundersökningsledare när fråga är om sexualbrott enligt 6 kap. brottsbalken.

2: Åklagarmyndigheten bör få i uppdrag att överväga om myndighetens organisation för att hantera sexualbrott som sker med internet som brottsplats bör förändras.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslag 1 och 2.

7.4.4 Sveriges Domstolar

Kommitténs förslag:

1. Domstolsverket bör även fortsättningsvis få i uppdrag att stödja och följa upp de enskilda domstolarnas arbete med bemötandefrågor.

2. Domstolsverket bör få i uppdrag att se över och utveckla den utbildning som erbjuds mer erfarna domare, bl.a. när det gäller domarrollen.

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker förslag 1.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslag 2, men föreslår att det i Domstolsverkets uppdrag ingår att överväga obligatorisk bemötandebildning och specialkompetens för alla domare i sexualbrottsmål som gäller barn under arton år.

7.4.5 Några avslutande synpunkter på utbildningsbehovet i samhället

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar kommitténs uppfattning att utbildning i dessa frågor bör erbjudas till barn och ungdomar i skolan, ett område vi själva bedriver ett utvecklingsarbete inom. Om den nya lagstiftningen genomförs blir informations- och utbildningskampanjer extra angelägna.

Vi instämmer i att frågor om mäns våld mot kvinnor i för liten utsträckning ingår som studiemål vid landets juristutbildningar och för sällan ingår i obligatoriska kurser. *Detta gäller också i hög grad frågor om våld och sexualbrott mot barn.*

Stiftelsen Allmänna Barnhuset föreslår att inslag om våld och sexuella övergrepp, genom ändringar i examensordningen görs obligatoriska för samtliga högskoleutbildningar för personalkategorier som i sin yrkesutövning kommer i kontakt med barn.

Det är också angeläget att fortbilda redan anställd sådan personal inom rättsväsende, socialt arbete, hälso- och sjukvård och skola om våld och sexuella övergrepp mot barn. I det arbetet bör övervägas att ge utökade uppdrag och medel till fler aktörer med särskild expertis inom området, till exempel Barnafriad.

8 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

8.1 Ikraftträdande

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

8.2 Övergångsbestämmelser

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker kommitténs förslag.

9 Förslagets konsekvenser

9.4 Övriga konsekvenser

9.4.3 Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Kommitténs bedömning: Förslagen i betänkandet kan förväntas ha en positiv effekt för att uppnå jämställdheten mellan kvinnor och män och mellan andra personer i samhället.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar bedömningen. *Vårt förslag om att beteckna alla sexualbrott mot personer under arton år som sexualbrott mot barn skulle också kunna signalera en ambition att stärka vuxnas ansvar gentemot barn som fyllt femton år och därigenom bidra till ökad jämställdhet.*

9.4.5 Behovet av speciella informationsinsatser

Kommitténs bedömning: Det finns behov av speciella informationsinsatser i samband med att lagändringarna träder i kraft.

Särskilda uppdrag att genomföra informations- och utbildningsinsatser bör lämnas till bl.a. Brottsoffermyndigheten och Nationellt centrum för kvinnofrid. För att genomföra uppdragen bör myndigheterna tilldelas särskilda medel.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar bedömningen. *Vad gäller informationsinsatser till allmänheten vill vi särskilt betona behovet av informations- och utbildningsinsatser för barn, ungdomar och deras föräldrar. I det arbetet bör fler aktörer kunna ges uppdrag och medel, till exempel MUCF, UMO och Stiftelsen Allmänna Barnhuset.*

Föredragande i ärendet har varit Bengt Söderström

2017-01-27

Anne Marie Brodén
Ordförande
Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare
Stiftelsen Allmänna Barnhuset